

PŘEDMLUVA K DRUHÉMU ČÍSLU

Ohlédnutí za prvním rokem

Vážení čtenáři, na sklonku roku 2009 Vám předkládáme v pořadí druhé číslo našeho elektronického časopisu Aithér, věnovaného řeckému a latinskému myšlenkovému odkazu i všem jejich filosoficky relevantním souvislostem – tedy oborům tak klasickým, jak si jen klasická studia lze představit. Velice nás těší, že se nový časopis setkal v odborné veřejnosti se zájmem a že si postupně nachází čtenáře i mezi širší, neakademickou komunitou zájemců o filosofii. Členové redakce i autoři textů jsou vesměs universitní učitelé, i proto nejsilnější ohlas přichází z řad studentů zejména humanitních oborů. Je to pro nás samozřejmě velká podpora i doklad toho, že zaměření časopisu i jeho forma mají přesně tu podobu, která na české filosofické a vůbec humanitně-badatelské scéně citelně chyběla.

Zároveň nás naplňuje jistou hrdostí, že se nám v uplynulém roce podařilo časopis nejen založit, přivést k životu a představit jej veřejnosti na odborné úrovni, ale také hned v počátku získat do vínku status neimpaktovaného odborného recenzovaného periodika, tedy vysoce hodnoceného akademického časopisu, v němž mají zájem publikovat badatelé zainteresovaní na universitách i v Akademii věd. Dvojnásobnou hrdostí nás ovšem naplňuje Vaše kladná odezva, která vyvrací známé malomyslné nářky nad úpadkem klasické vzdělanosti a utilitaristickou či dokonce konzumní orientací současných čtenářů. Není tedy pravda, že český odborný časopis s řečtinou a latinou nemá

v dnešní době místo, máme v Čechách i vzdělané čtenáře, můžeme na ně být právem hrdí a jsme povinni usilovat o rozšiřování jejich řad. Jistěže se doba mění a jistěže je třeba tomu adekvátně přizpůsobovat i formální stránky našich oborů. Uplynulý rok ukazuje, že vyjdeme-li zvyklostem a podmínkám zejména studentské části našich čtenářů vstříc právě v podobě zdarma a odkudkoli dostupného elektronického média, může právě v tomto novém a pro klasická studia snad stále poněkud netradičním prostředí dokázat klasická vzdělanost svou nehynoucí sílu a relevanci. Vidíme, že staří autoři se na elektronické scéně probouzejí k novému životu, a to vzhledem ke globálnímu internetovému kontextu v netušených a často zajímavých souvislostech. To vše nás samozřejmě nesmírně těší, neboť to je hlavním cílem našeho snažení.

Poslední věcí, kterou bych na úvod rád zmínil, je širší kontext popsaného zrození Aithéru. Rok 2009 byl pro českou akademickou komunitu v každém případě tím nejtěžším od sametové revoluce v roce 1989 a zřejmě jedním z nejdramatičtějších v dějinách české vědecké i kulturní tradice. Projekty a trendy, nastoupené před dvaceti lety spolu s vytvářením svobodné občanské společnosti, byly vystaveny intenzivním a nečekaným tlakům, mnohdy i přímým atakům, nevybíravě prosazujícím sporné koncepce úřadů i zájmy jak politických tak soukromých ekonomických uskupení. Že v tomto ovzduší tradiční akademické bádání nevzkvétá, ale spíše živoří utlačováno krátkodobě zúročitelnými technickoprůmyslovými zlepšovateľskými projekty, je nad slunce jasnější. Nejedna z kulturních i klasicko-badatelských projektů nepřijeň právě končícího roku nepřestál, ohrožení čelí dokonce i záštita našeho časopisu, tedy Akademie věd a její součásti, mezi které samozřejmě spadá i náš

vydavatel Filosofický ústav. Na druhou stranu ale právě v tomto pohnutém roce vznikl náš časopis a dokonce ihned získal onen klíčový status periodika generujícího akademickým institucím publikační body. Situace bádání o starověkých a středověkých základech naší evropské současnosti tedy není černobílá a už vůbec ne beznadějná. Vyžaduje ovšem od všech zúčastněných zvýšený aktivní podíl a bdělost vůči negativním průvodním jevům, a to včetně čtenářů z nejširšího okruhu.

Představení obsahu druhého čísla:

V souvislosti se zmíněnými turbulencemi na akademické půdě a vůbec v celém českém kulturním prostředí otevírá druhé číslo našeho časopisu **rozhovor šéfredaktora Kryštofa Boháčka s Pavlem Baranem, ředitelem Filosofického ústavu Akademie věd.** Pan ředitel je přímým účastníkem mnoha klíčových jednání a jako vrcholný akademický funkcionář v rozhovoru dokázal velmi zasvěceně zodpovědět nejpalčivější otázky, které si k aktuální situaci všichni naši čtenáři nutně kladou. Pohled Pavla Barana propojuje pro nás klíčové oborové prisma s pohledem celé Akademie, navíc jakožto myslitel zaměřený na filosofickou reflexi politické sféry je pan ředitel i povoláním odborníkem. Rozhovor přináší prostřednictvím odpovědí na patnáct otázek zajímavý pohled na roli Akademie v české společnosti a kultuře, na úkol filosofie ve vztahu k probíhajícím společenským turbulencím, i na možnosti bádání v našich oborech v blízké budoucnosti. Čtenáři se dozvědí, jak je financována Akademie věd i vysoké školství, na základě jakých koncepcí překotné

peripetie roku 2009 probíhaly a co stálo v zákulisí. Hloubavější čtenář pak v rozhovoru objeví i zamyšlení nad širšími hodnotovými posuny v celé společnosti.

Po rozhovoru následuje **textově kritická studie Heleny Kurzové**, která zahajuje naši koncepci představování filosofické práce „při díle“, tj. v okamžiku jejího zrodu při podrobném čtení a překládání originálního textu. Textově kritické studie tedy nejsou klasickými články, ale budou přinášet nově pojaté či úplně první překlady důležitých pasáží z určitého spisu zvoleného autora, nebo nové alternativní výklady problematických míst; vždy se tedy bude jednat o přísně textově vázané příspěvky, v nichž neznatelně přechází filologie ve filosofii a naopak. Prostor pro publikaci textů tohoto multioborového typu na pomezí filosofie a řady dalších disciplín se zatím u nás příliš nenabízí, ačkoliv za každým kvalitním publikovaným článkem v oboru bádání o antickém a středověkém myšlení podobná hermeneutická práce nutně musí stát. První vlašťovkou je tedy prof. Kurzová, která čtenářům ve své textově kritické studii představí alternativní čtení několika Hérakleitových zlomků.

Následují klasické články seřazené podle historického zařazení interpretovaného autora od nejstarších po nejmladší. Prvním je **filosofická interpretace Ísokratova spisu *Antidosis* od Kryštofa Boháčka**. Boháček se ve výkladu v češtině nedostupného spisu zaměřuje na typická témata Ísokratovy *praktické filosofie* a ukazuje, nakolik je podmíněna starší a filosoficky hlubší naukou Ísokratova učitele Gorgii z Leontín.

Druhý článek od **Matyáše Havrdy** je věnován epistemologické metodě pozdějšího platonismu, nazývané **via eminentiae**, nejprve tak jak je dochována u Alkinoia v jeho svébytné interpretaci dvou Platónových textů. Jádrem článku je pak věnováno přenosu této tradice do křesťanského prostředí Klémentem z Alexandrie, jenž Abrahamovu cestu reinterpretuje jakožto cestu konverze směřující k od etiky ke vzkříšenému *logu*.

Katarina Petrovičová se ve třetím článku zabývá Macrobiovy *Saturnáliemi* ve vztahu k jejich žánrovému archetypu, Platónovu *Symposiu*. Autorka zkoumá Macrobiovu úmyslnou manipulaci s ustavenými formami, *topoi* i postavami sympodiální literatury a klade si zajímavé otázky, nakolik je záměrem *Saturnálií* konkurovat Platónovi a v čem by to vůbec bylo myslitelné, a dále v jakém světle Macrobiovy širší římské tradice se nám Platón jeví.

Další část druhého čísla je, v našem časopise již tradičně, věnována **kritickému dialogu** mezi větším počtem badatelů, tím či oním způsobem svázaných s Filosofickým ústavem AV. Výchozím impulsem bývá koloquium pořádané Oddělením pro dějiny starší české a evropské filosofie, které vždy stanovuje námět společných úvah a ze kterého pochází drtivá většina zúčastněných autorů. Náměty z koloquia pak jednotliví myslitelé předloží ve formě kratších, kriticky vyhraněných příspěvků do širšího diskusního pásma, které Vám po určité redakční úpravě nabízíme. Námětem **dialogu druhého čísla byla otázka: „Jak psát o starší filosofii?“** V odpovědi na tuto otázku se představí dvanáct autorů, z nichž každý reprezentuje svébytný pohled, jiné východisko, či specifickou metodu, mnohdy kriticky či polemicky vyostřenou proti dalším příspěvkům obsaženým

v diskusním pásmu. Čtenář tak získává jedinečnou možnost přehledu o celém spektru současných filosofických přístupů, případně o výsledcích jejich konfrontace.

Závěr druhého čísla pravidelně náleží **recenzím**. Tentokrát pro Vás **Kryštof Boháček** recenzoval knihu **Debry Hawhee** ***Bodily Arts***, pojednávající o významu tradičního atletického tréninku v archaickém a klasickém athénském výchovném modelu.

PODĚKOVÁNÍ NA ZÁVĚR

Draží čtenáři a příznivci, děkujeme Vám za Váš zájem a podporu, které Jste nám v prvním, právě končícím roce projevovali. Bez Vaší přízně a setrvalé pozornosti by náš časopis brzy ztratil veškerý smysl a místo zářivé kvintesence by se stal pouhou mrtvou vyhořelou struskou na hrobě evropských tradic. V uplynulém roce se nám podařilo časopis úspěšně přivést k životu, bez Vás bychom jej ale při životě neudrželi. Tradice nemůže skomírat v knihovnách a kabinetech, nemá-li nakonec vymřít s posledním klasickým učencem.

Vedle Vaší přízně má lví podíl na úspěšném dotažení druhého čísla zejména ředitel Filosofického ústavu Pavel Baran, jehož podpora a zájem nás vždy znovu a znovu příjemně překvapuje. Ne vždy jsou tradiční instituce zkostratělá monstra, nedopusťme, aby ty dobře fungující příklady nezanikaly a spíše, aby se stávaly *paradeigmaty* pro ty méně podařené.

Do nadcházejícího roku přejeme všem našim čtenářům stabilizaci dlouhodobého horizontu jejich akademického zájmu, který ať z té či oné strany nás nakonec všechny dovádí ke společnému jádru. *Koina ta tón filón!*

Za redakci a redakční radu časopisu Aithér

Kryštof Boháček

šéfredaktor